

حمایت‌های اقتصادی تحت قرارداد سازمان تجارت جهانی

ترجمه و تلخیص سخنرانی پروفسور رفیق احمد

آقای پروفسور رفیق احمد دارای لیسانس از دانشگاه منچستر، فوق لیسانس از دانشگاه پنجاب و دکتری از دانشگاه آکسفوردهستند، موضوع تحصیلات ایشان اقتصاد توسعه و بین‌الملل، اقتصاد اسلامی می‌باشد، مشاغلی که ایشان داشتند، سابقاً معاون دو دانشگاه پنجاب و بهادرپور و پرفسور میهمان دانشگاه ادینبورگ لندن و اکنون پرفسور ممتاز می‌باشند؛ ایشان پانزده سال مدیر مرکز مطالعات آسیای جنوبی و اکنون ضمن اینکه در سمت مشاور این مرکز مشغول خدمت هستند، عضو کمیته امور مالی کشور پاکستان و کمیسر اسلامی کردن اقتصاد کشور و نیز همچنین سردبیر مجله "بنکر" می‌باشند.

سردبیر

بسم الله الرحمن الرحيم

رب افرح لى صدرى و يسر لى امرى و احل عقدى من لسانى

قبل از هر چیز مراتب تشکر خودم را از دانشکده علوم قضایی که این سمینار ارزنده را برپا کردند و از جناب آقای دکتر حشمت‌اله سماواتی که مرا به این سمینار دعوت فرمودند، اعلام می‌دارم قبل از اینکه مطالب خودم را ارائه بدهم از کلیه سخنرانانی که در طول این دو روز در این سمینار شرکت کردند، تشکر می‌کنم. با وجود این که فارسی خیلی خوب نمی‌دانم ولی کمی از مفهوم آنها مستفیض شدم. همه آنها مطالب ارزنده‌ای را عنوان کردند و من بسیار از اینها بهره‌مند شدم. قبل از آمدن به ایران نمی‌دانستم که ایران عضو WTO نیست چون ایران و پاکستان از آنجا که برادر هستند و هماهنگی‌های متعددی در زمینه‌های بسیار با هم دارند فکر می‌کردم که ایران هم عضو WTO است، چون که پاکستان در ۱۹۴۷ معاهده‌گات را امضاء کرده است، باید بگویم که خیلی دلم می‌خواست که به زبان شیرین فارسی سخن بگویم و در این مدت دو روز سمینار، نیمی از وقتم را از مطالب سخنرانان محترم بهره بردم و نیم دیگر آن را هم از زیبایی و شیرینی و حلاوت زبان فارسی سود جستیم، ولی در این جلسه ناچار هستم که به انگلیسی صحبت کنم و آن باید ترجمه شود.

قبل از اینکه صحبت‌های خودم را آغاز کنم باید به اطلاع شما برسانم که در جهان امروز ما کلاً سه نوع کشور داریم، کلیه کشورها را به سه دسته تقسیم می‌کنیم: کشورهای پیشرفته، کشورهای در حال پیشرفت، کشورهایی که توسعه کمتری یافته‌اند. این را باید خدمت شما عرض کنم که کشورهای کمتر توسعه یافته یا کشورهای فقیر سهم کمتری از WTO دارند و کمتر از آن بهره‌مند و منتفع می‌شوند. اینها را من به دسته‌های متعددی تقسیم کردم که خدمت شما ارائه می‌کنم و WTO خود یکسری حمایت‌های اقتصادی را در این رابطه اجرا می‌کند، که این حمایت‌های اقتصادی به سه دسته تقسیم می‌شوند: آشکار، پنهان و مستقیم. من زیاد صحبت نمی‌کنم در یک ساعت و یا کمتر از یک ساعت مطالبم را خاتمه می‌دهم. صحبت‌های من به چند طبقه دسته‌بندی شده است:

۱- محاسن و منافع سازمان WTO (تجارت جهانی)

۲- حمایت‌هایی که WTO برای کل کشورهای پیشرفته و یا کشورهای کمتر توسعه یافته اعمال می‌کند.

۳- یک ارگان حل اختلاف که این موضوع با یکی از دانشگاه‌های انگلیس مطرح شده و من نقطه

نظرات خود را برای شما مطرح می‌کنم.

۴- نتیجه‌گیری خواهد بود که در پایان خواهند داشت. و در آخر نتیجه‌گیری نهایی؛

بسیاری از مذاکراتی که در ظرف دو روز گذشته در این سمینار انجام گرفت معطوف بود به بررسی جنبه‌های حقوقی پیوستن به سازمان WTO، در حالی که من خدمت شما عرض می‌کنم که این سازمان عمدتاً یک سازمان اقتصادی است. البته خرسندم که امروز صبح آقای دکتر کمیجانی مسائل فنی و اقتصادی این سازمان را مطرح کردند. من میل دارم WTO را از نظر تئوری معرفی کنم (و بگویم که از نظر تئوری عضویت در چنین سازمانی خوب است). اقتصاددانان امروزه بر این باور هستند که اگر تجارت آزاد شود، همه از آن منتفع می‌شوند. به خاطر اینکه کالای بیشتری در دسترس است. کالا بهتر و ارزانتر در دسترس قرار دارد، حتی برای کشورها ایجاد کار می‌کند و این اهداف تجارت آزاد بین‌المللی است که همه اینها را ما خواهان آن هستیم و این چیزی است که در تئوریهای این سازمان وجود دارد. در این میان می‌بینم که بیره‌های اقتصادی که عبارتند از کره، تایوان، سنگاپور و اخیراً سه کشور دیگر اندونزی، تایلند و مالزی به اینها پیوسته‌اند و از این سازمان استفاده‌های بسیار بالائی می‌برند و این اولین چیزی است که می‌خواهم توجه حضار گرامی را به آن معطوف کنم و بگویم که در اصل به عنوان تئوری، پیوستن به این سازمان خوب و مفید است.

همانطوری که در قسمت اول گفتم عضویت در این سازمان از لحاظ تئوری خوب و مفید فایده است ولی عملاً این را می‌خواهم عرض کنم که مخالف این اتفاق می‌افتد. ما میل داریم که اقتصاد همانطوری که در اسلام بر آن تاکید شده اشاره شده در همه جا گسترش پیدا کند ولی متأسفانه این توزیع در کشورهای فقیر کمتر جریان پیدا می‌کند و کمتر اتفاق می‌افتد. در بعضی کشورها همانند هند، پاکستان و سری لانکا و دیگر کشورها همانطور که ملاحظه می‌کنید به صورت فئودالی این کشورها اداره می‌شود و ما شاهد آن هستیم که فقیرها فقیرتر و غنی‌ها غنی‌تر می‌شوند و این وصفی است که در اکثر کشورها وجود دارد و در رابطه با مسائل ارزش خارجی و مسائل GNP که در دنیا مطرح است، به طور مساوی تقسیم نمی‌شود و تجارت آزاد بین‌المللی به صورت دقیق بین این کشورها توزیع نمی‌شود، اگر گزارشات UNDP را ملاحظه فرموده باشید، ده درصد از کشورها از ۸۰ درصد منافع بهره‌مند می‌شوند، در صورتی که بقیه کشورها فقط از ۲۰ درصد منافع و دستاوردهای این نوع تجارت برای آنها می‌ماند.

باری این حمایت‌ها را بیان داشتم گرچه WTO باری یک تجارت آزاد است ولی در عین حال گروه‌های اقتصادی هم وجود دارد. WTO می‌خواهد در تمام دنیا یک سازمان واحد تجاری باشد، در

حالی که تشکل‌های اقتصادی دیگری در دنیا وجود دارد. خود WTO از ۱۹۹۵ شکل گرفته یعنی تقریباً حدود دو سال قبل، در حالی که سازمانهای اقتصادی دیگر از قبیل ای.یو. آسه.آن، اپک، سارک، اکو، نفتا که هر کدام سابقه طولانی تری دارند و فعالیتهائی دارند در کارهای خود موفق هستند. گرچه هدف WTO در این است که دروازه‌ها را باز کند این منتج خواهد شد به این که این گروهها بیشتر قویتر باشند. یکماه قبل ما در سنگاپور شاهد اجلاس سران آپک و آسه.آن بودیم که اجلاس موفقى بود. من امروز در ۱۹۹۷ صحبت می‌کنم و به شما وضعیت امروز را می‌خواهم ارائه دهم، می‌گویم تشکل‌های اقتصادی دیگری هستند که می‌توانیم آنها را بعداً معرفی کنیم. این گروهها طبق ماده ۲۴ WTO باید حضور داشته باشند، باید منطقه آزاد تجاری بوجود بیاید و این تماماً به نفع کشورهای پیشرفته خواهد بود. این را بیشتر روی آن تاکید دارم، به خاطر اینکه این کشورها منابع بیشتری را در اختیار دارند و آنها می‌روند و قویتر می‌شوند، در این رابطه من می‌خواهم با ایجاد این ذهنیت در حضار گرامی مطالب خودم را ارائه دهم.

مهمترین عبارتی که در WTO وجود دارد در رابطه با کشورهای کاملاً الوداد است که در پاکستان به زبان اردو پسندیده‌ترین سبک ترجمه کردند و می‌تواند نتایج مثبت یا منفی داشته باشد. نتایج مثبت قضیه خیلی مشخص و روشن است و امتیازاتی که به کشورهای فقیر داده می‌شود نهایتاً به دیگر اعضا WTO هم تسری پیدا می‌کند و این را همانطور که در اول بحث گفتم به صورت تئوری خوب است و این خلدون هم به آن اشاره می‌کند. در صورتی که غربیها اخیراً به آن دسترسی پیدا کرده‌اند، در صورت که ما در فرهنگ خودمان قدمت بیشتری را در این رابطه می‌بینیم که باید اقتصادمان را همگانی کنیم. مسائل منفی این عبارت این است که در گسترش تساوی تکنولوژی اینها نیستند، اگر اجازه دهیم که کالای آنها وارد کشور ما شود، در نتیجه کالاهای خود را از بازار خارج خواهیم کرد چون از نظر کیفی قابل رقابت با آنها نیستند و در نهایت بیکاری و دیگر مشکلات اقتصادی برای ما عاید می‌شود باز تاکید می‌کنم ما در کشورهای کاملاً الوداد یعنی در MFN باید اقتصاد داخلی و بازار داخلی و مسائل اقتصادی داخلی خودمان را در نظر داشته باشیم.

سه نوع حمایت وجود دارد. در این رابط که اینها را تقسیم کردند به حمایت غیرمستقیم، مستقیم و نوع پنهان. اما حمایت مستقیم: طبق ماده ۲۴ WTO در ارتباط با کشورهای کاملاً الوداد استثنائهایی را باید این کشورها در نظر بگیرند و ایجاد کنند، در صورتی که اینگونه استثناءها و اینگونه ترجیحات در دیگر تشکل‌های اقتصادی همانند سارک و غیره انجام گرفته، اینها در ۱۹۴۷ نوشته شده در این ماده و یا در گات آن زمان و مجدداً در ۱۹۹۴ این مسئله تکرار شده با این تفاوت که

در ۱۹۴۷ اینها عنوان شده بود که باید کشورهای کمتر توسعه یافته به تدریج در جهت آزادسازی اقتصاد خود حرکت کنند و اقتصاد خود را آزاد کنند، در حالی که در ۱۹۹۴ تاکید بیشتری روی این مسائل انجام گرفته و از آنها خواسته که برنامه‌های خود را به گونه‌ای تنظیم کنند که ظرف ۱۰ سال بتوانند به این برنامه برسند و آزاد سازی تجاری را در کشور خود اجرا کنند در غیر اینصورت اینها نمی‌توانند عضو واقعی و مفیدی برای WTO باشند.

به طور مثال WTO می‌تواند سارک و دیگر تشکل‌های اقتصادی که مربوط به کشورهای فقیر هستند را کنار بگذارد ولی قطعاً نمی‌تواند اوپک و ای.یو. (E.U) را نادیده بگیرد و از وجود آنها صرف‌نظر کند. به خاطر اینکه ۵۵ درصد از منابع و ۴۴ درصد از تجارت جهانی را این کشورها در اختیار دارند. من چند مورد از این حمایت‌های مستقیم را عنوان می‌کنم: یکی از این حمایت‌ها در صورتی انجام می‌گیرد که در صورتی که یک جنسی را بخواهند دامپنگ کنند یعنی در کشوری تولید، و به کشوری که می‌خواهند صادر کنند به قیمتی ارزان‌تر از کشور خود عرضه کنند و تعرفه کمتری برای تولیدات خود قرار دهند یا اینکه تولیدات داخلی را به مخاطره اندازد یا افزایش غیر مترقبه‌ای در امر صادرات صورت گیرد، جزئیات آن هست و خدمت آقای دکتر سماواتی است که حضار گرامی که علاقمند باشند می‌توانند ترجمه و استفاده کنند ولی اینها خیلی خلاصه و فشرده است اگر تهدیدی بر اقتصاد آنها و بر مسائل انسانی و داخلی آنها بوده باشد حمایت‌هایی در نظر گرفته شده است، دیروز از من سؤال شد که ایران و پاکستان چطور می‌توانند عضویت WTO را بپذیرند که مثلاً در این صورت باید خوک و شراب وارد کشور خود کنند، گفتم همه این امور در نظر گرفته شده، حمایت‌هایی در این جهت شده که اگر موردی خلاف مقررات داخلی یک کشور و ارزش‌های داخلی یک کشور باشد می‌توانند و این حق را دارند از آن جلوگیری کنند و این را وارد نکنند.

تجارت خارجی، WTO در بند ۱۹ خود استثناهایی را در ارتباط با هند و پاکستان قائل شده، همانطور که مستحضر هستید هند و پاکستان در همان ابتدا به استقلال اقتصادی رسیدند ولی مشکلاتی بین آنها وجود دارد که از نظر سیاسی مسئله کشمیر میان هند و پاکستان هنوز جریان دارد و اینها وقتی بخواهند وارد MFN شوند مسائل و مشکلاتی را ایجاد می‌کنند، مسئله دیگری که می‌خواهم عنوان کنم حمایت‌های مخفی است در این نوع حمایت‌ها که عمدتاً اقتصادی نیستند و شاید بتوان گفت دیگر مسائل غیراقتصادی را در این رابطه عنوان می‌کنند، مثلاً عنوان می‌کنند که در کشورهایی که کودکان را به کار بگیرند مثلاً در کشورهایی مانند هند و پاکستان که از بچه‌های کم سن و سال در صنعت فرش بافی استفاده می‌کنند، و نیز عنوان می‌کنند که در بعضی کشورها حقوق

بشر رعایت نمی‌شود و یا مسائل سیاسی را مطرح می‌کنند و به دلایل مختلفی این امر را متوقف می‌کنند و همچنین هرچند گاهی مناقشات و مشکلاتی که بین چین و امریکا وجود دارد را به شکلی عنوان می‌کنند و می‌خواهند به نحوی از فعالیت جلوگیری کنند. همانطور که در ابتدا گفتم این مسائل در WTO نیامده ولی در اجرا ملاحظه می‌کنیم که این مسائل پیاده و اعمال می‌شود. WTO خود در تئوری یک چهره بسیار خوبی از خود ارائه می‌دهد ولی باید هوشیار باشیم مسائل مخفی و پشت پرده وجود دارد که امکان دارد اینها در زمانی که آنرا مناسب دیدند اعمال شود. و اگر بخواهیم به یک نتیجه گیری منطقی برسیم باید بدانیم که دامهای متعددی برای فرار از این موضوعات وجود دارد و امکاناتی برای بروز و ظهور مشکلات هم ایجاد می‌کند. اگر در کشوری که حمایت مستقیم یا حمایت غیرمستقیم را اجرا می‌کند، امکان دارد مناقشاتی میان آنها بوجود آید. همانطوری که در Text آقای پرفسور مگی هم مطرح بود و توسط آقای محبی عنوان شد یک سیستم حل و فصل اختلافاتی وجود دارد در WTO باید اینها را بررسی کنیم ولی در این رابطه هم باید هوشیار بود که اینجور مناقشات بوجود می‌آید و البته سیستم حل و فصل اختلافات خوبی ایجاد شده ولی نفوذهایی هم در آن صورت می‌گیرد اینها شوراهای حل اختلافات وجود دارد و قدرت و اختیارات و نفوذهای دیگری هم در آن رابطه هست. شورای تجارت و کالا، شورای حل اختلافات و شوراهای دیگر، در این رابطه فعالیت می‌کنند اگر یک کشوری اقامه دعوی کند باید مراحل متعددی را طی کند همانطوری که دیروز هم مطرح و بررسی شد مراجع متعددی در این مراحل دخیل هستند که بهترین و بالاترین راه حل آن این است که از راه "دیپلماتیک" حل شود و یا به صورت مسالمت آمیز یا از طریق دوستانه حل شود. هیئت‌ها می‌توانند این مشکلات و مسائل را بررسی کنند و به هر دو طرف اعلام کنند که اگر یک طرف را مجرم می‌دانند می‌توانند تصمیماتی قاطع را در رابطه با آنها بگیرند و اعمال کنند ولی این را باید بگویم که اینها چون به صورت رای اکثریت ساده و عادی است و این اکثریت عادی چون کشورهای پیشرفته دارند، باید متوجه باشیم که اینها اعمال نظر می‌کنند و فشار می‌آورند و گاهی از اجرای حکم جلوگیری می‌کنند. همانطور که شاهد هستیم در دو نیمسال گذشته آنها در حل مشکلات موفق نبودند، ملاحظه می‌فرمائید میان چین - امریکا و ژاپن و امریکا و بین ایک و اروپا مسائل و مناقشات همین‌طور باقی مانده و اینها مسائلی است که باید به آنها عنایت و توجه شود. اما آخرین بخش صحبت‌های من که به آن رسیدم، گمان می‌کنم که نباید زیاد طولانی صحبت کنیم که از حوصله مجلس و حضار گرامی خارج است، نتیجه گیری می‌کنم و می‌خواهم ببینم آنچه که گفتم ما را به کجا رهنمون می‌کند و به کدام سمت هدایت می‌کند، تصویر سناریو اقتصادی که امروز در جهان

است چه تصویرهایی را برای ما ارائه می‌دهد. ما فعلاً دو سیستم داریم به سیستم WTO و سیستم گردهمایی اقتصادی منطقه‌ای، که در حال شکل‌گیری هستند و بعضی سابقه طولانی دارند و شکل گرفته‌اند و در حال تقویت و در حال تکامل و پیشرفت هستند. ما باید عنایت داشته باشیم که حمایت‌های مخفی و پنهانی که در گذشته که هم در قسمت‌های قبلی صحبت‌ها اشاره شد، حتی در مورد کشورهای پیشرفته هم اعمال می‌شود. در این رابطه مسائل بسیاری وجود دارد حدود ۷۰۰ صفحه مطلب در این رابطه وجود دارد، حدود ۳۹ موافقتنامه در خصوص موضوعات مختلف داریم، ۲۶ بیانیه از طرف وزرای مختلف اقتصادی در نشست‌ها و اجلاسهای متعدد بوجود آمده، سیستم حمایت نهایتاً توسط کشورها پذیرفته شده و این کشورهای در حال توسعه هم از آن استفاده می‌کنند.

تصویر سناریو دومی که می‌توانیم به آن نگاه کنیم این است که کشورها در نهایت به کشورهای فقیر و غنی تقسیم شده‌اند و تصویر دیگری، تقسیم دیگری در این وسط مفهوم واقعی ندارد و من اینطور نمی‌بینم. شاید حتماً به این نتیجه رسیده باشید، بسیاری از منافع به سوی کشورهای ثروتمند متوجه است و به سوی آنها جریان پیدا می‌کند. در پاکستان و در هند هم مسائلی داشته و متضرر شده و پاکستان هم قربانی نفوذهای متعدد غرب و خارجی شده و این سناریویی بود که من می‌خواستم به عنوان سناریو شماره ۲ مطرح کنم.

سناریو سومی که وجود دارد سناریو سیاسی است که در قالب اقتصادی مطرح می‌شود. عنایت دارید که قدرتهای مختلف و متعددی در جهان وجود دارند، در گذشته ما دو ابرقدرت داشتیم که اکنون تبدیل به یک ابرقدرت شده، که البته این را هم بگویم که این یک ابرقدرت هم نمی‌تواند به شش میلیارد مردم جهان تحکم کند، که کشورهای دیگری هم در جهان وجود دارد که امروزه می‌خواهند در این راستا حرکت کنند و می‌خواهند خود را به عنوان ابرقدرت مطرح کنند. مثل چین و ژاپن در منطقه آسیا، در اروپا هم این خواست وجود دارد مانند آلمان، فرانسه که آلمان متحد شده و فرانسه هر کدام این ادعا را در سر می‌پروراند. در مناطق مختلف دیگر جهان هم این وجود دارد. کشورهای متعددی که جمعیت بیشتری و تکنولوژی برتری دارند، بدنبال این خواسته و آرزو هستند. ظرف ۱۰ یا نهایتاً ۲۰ یا ۳۰ سال آینده شاهد آن خواهیم بود که در نقاط مختلف جهان ابرقدرتهای کوچکتری ظاهر شوند و این چیزی است که از حالا قابل پیش‌بینی می‌باشد.

این سه نوع سناریو که در واقع ما را رهنمون می‌کند به این که چه باید بکنیم، در واقع مسئله این است که ایران می‌خواهد عضو WTO شود حال چه باید بکند. این را به طور کلی عرض می‌کنم، هر

کشوری که می‌خواهد عضویت پیدا کند باید این مسائل را در نظر داشته باشد من چهارمین سناریو را مطرح می‌کنم و خدمت شما عرض می‌کنم که در آینده تشکل‌های اقتصادی منطقه‌ای قویتر می‌شوند و این عنایت را داشته باشید که WTO یا هر سازمان اقتصادی دیگر که تشکیل شود در وهله اول منافع خود را در نظر می‌گیرد و به سمت خود منافع را هدایت می‌کند. ما در خصوص عضویت در WTO باید یک برنامه داشته باشیم ما علوم و تکنولوژی باارزشی در اختیار داریم و باید به این متکی باشیم و باید قبول داشته باشیم. ما می‌دانیم که رشد در اثر ابتکار و نوآوری و ابداع ایجاد می‌شود و می‌تواند به خواسته‌های ما جامه عمل بپوشاند. ما اقتصاددانان معتقد هستیم که پنج عامل متفاوت در یک کشور یا گروهی (اگر جمع باشد) تمام وسایل پیشرفت در اختیار دارند که اینها عبارت هستند از منابع طبیعی که خوشبختانه ایران و پاکستان هر دو اینها را در اختیار دارند، منابع انسانی که باز خوشبختانه ما نیروی انسانی سالم و ماهر را در اختیار داریم، همچنین تکنولوژی و علوم را در اختیار داریم و از نظر مالی و ثروت، پول خوبی در اختیار داریم. هم فلسفه و فرهنگ بسیار غنی ما را یاری می‌کند و اسلام این همت را به ما می‌دهد که باید تلاش کنیم و خود را با علم روز جلو ببریم. باید کشورهای اسلامی اقتصاد خود را باور داشته باشند. من آینده را اینطور می‌بینم که متعلق به تشکل‌های اقتصادی منطقه‌ای است. در این صورت اگر تشکل‌های اقتصادی منطقه‌ای را تقویت کنیم ما می‌توانیم نقش بیشتر و عمده‌ای را در WTO ایفا کنیم. اگر ایران که در حال حاضر عضویت در او و سایر سازمانهای اقتصادی را دارد، این امکان را دارد که عضو WTO شود و تمام عوامل پیشرفت را در دست دارد، من اینطور عنوان می‌کنم و اینطور نظر دارم که WTO آنقدر که ما تصور می‌کنیم قدرت ندارد چون مردم دنیا فرهنگ‌های مختلف و متعددی دارند و تمام مسائل را نمی‌شود به آنها تحمیل کرد. اقتصاد فقط یک بخش کار است در حالی که اگر هر کشور به گذشته خود مراجعه کند و فرهنگ خود را احیاء کند و به خود بیاید می‌بیند ارزشهای بسیاری دارد که با اتکا به آن می‌تواند پیشرفت کند. در دنیای امروز فشارهای آشکار و نهانی وجود دارد که نمی‌خواهند بگذارند کشورهای اسلامی گرد هم جمع شوند و با هم متحد شوند و به عناوین مختلف می‌خواهند در این رابطه انشقاق ایجاد کنند. باید بدانیم که حقایق اینها بود که خدمت شما گفتم. من از کشور اقبال می‌آیم و همانطور که می‌دانیم اقبال متعلق به ما نیست متعلق به شما هم هست. وقتی که رئیس جمهور محترم شما به پاکستان تشریف آوردند مقدار زیادی از اشعار اقبال را حفظ بودند و عنایت خاصی به ایشان داشتند. و من یک دو بیت را می‌خواهم برای حسن ختام جلسه برای شما بخوانم:

نمی‌گویند به کس اسرار خود را

به دوش خود برد ز نار خود را

نگه دارد برهن کار خود را

به من گویند که از تسبیح بگذر